

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 § lagen om republikens presidents rätt till pension och 87 § inkomstskattelagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om republikens presidents rätt till pension ändras så, att presidentens make och eventuella minderåriga barn får rätt till lagstadgat familjepensionsskydd efter presidentens död, i tillämpliga delar i enlighet med de principer

för familjepension som ingår i arbetspensionssystemet. I anslutning härtill föreslås också en ändring av 87 § inkomstskattelagen.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 1999.

MOTIVERING

1. Nuläge

Pensionsskyddet i anslutning till republikens presidents ämbetsuppdrag har senast ändrats 1994. Pensionsbeloppet ändrades så, att full pension uppgår till 334 800 mk per år och 27 900 mk i månaden. Om presidenten vid sin avgång inte har varit president i sex år, avdras från detta pensionsbelopp en sjättedel för varje fullt år som fattas. Pensionsbeloppet utgör dock minst hälften av den fulla pensionen.

Uppdraget som president har som ett av de högsta statliga organen karaktären av en institution. Det personifieras tydligare än andra av de högsta statliga organen, dvs. riksdagen och statsrådet, eftersom endast en person åt gången innehar uppdraget. Bl.a. på grund av uppdragets karaktär av institution har presidentens rätt till pension ordnats på ett annat sätt än i fråga om statsrådsmedlemmarna och riksdagsledamöterna. Pensionens belopp är inte på något sätt beroende av andra arbetspensioner som innehavaren av presidentuppdraget har tjänat in, pensionen är till skillnad från arbetspensionerna inte indexbunden och den är dessutom befriad från inkomstskatt.

Republikens presidents ställning som institution gäller bara i någon mån den som är gift med presidenten och knappast alls eventuella minderåriga barn. Det förväntas emellertid enligt allmän internationell praxis att den som är gift med presidenten skall delta i vissa uppdrag av representationskaraktär, även om makens ställning inte uttryckligen regleras någonstans. I själva verket hindrar representationsuppgifterna den som är gift med presidenten från att delta i arbets- eller näringslivet och att på så sätt intjäna ett personligt pensionsskydd. Av denna orsak har presidentens make och eventuella minderåriga barn behov av familjepensionsskydd i enlighet med principerna för den familjepensionsreform som genomfördes i början av 1990-talet. I 15 a § regeringsformen föreskrivs att var och en genom lag skall garanteras rätt att få sin grundläggande utkomst tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Till dessa förmåner räknas också familjepensionsskyddet. Det kan inte finnas någon grund för att lämna en person utanför detta skydd av den orsaken att personen blir änka eller änka eller förlorar en förälder när

förmånslåtaren innehar ett uppdrag av institutionell karaktär.

Rätten till familjepension som lagstadgad förmån togs in i pensionssystemet först i slutet av 1960-talet. Under den tid som förflutit sedan dess har ännu ingen av Finlands presidenter efterlämnat maka eller minderåriga barn i behov av familjepensionsskydd. Av denna anledning har det nationella familjepensionsskyddets principer i fråga om presidentinstitutionen hittills inte åberopats. Användning efter de presidenter som dog på 1950-talet har beviljats extra pensioner av statsmedel genom särskilda beslut av statsrådet. Vid denna tid var det övriga arbetspensionsskyddet i landet ännu inte reglerat genom lag, utan lagstiftningen gällande arbetspension tillkom först under följande decennium, på 1960-talet.

I framtiden kan det förekomma pensionsfall inom ramen för familjepensionssystemet i fråga om personer som handhar presidentämbetet, på samma sätt som i fråga om vanliga medborgare som är verksamma inom arbets- och näringslivet. Det är därför nödvändigt att sörja för att den rättsliga ställningen då det gäller familjepension för presidentens efterlevande make och eventuella minderåriga barn regleras i lag på i huvudsak samma sätt som det övriga arbetspensionsskyddet.

Familjepensionsskyddet har under de senaste åren reviderats i alla de nordiska länderna och även i andra europeiska länder. I den övervägande delen av pensionssystemen har systemet med efterlevandepension bibehållits och utvidgats till att gälla både män och kvinnor i samma utsträckning. Större uppmärksamhet än tidigare har även fästs vid barnens ställning som förmånstagare.

2. Föreslagna ändringar

I propositionen föreslås att *lagen om republikens presidents rätt till pension* ändras så, att presidentens efterlevande make och barn under 18 år skall ha lagstadgad rätt till familjepension enligt de principer som iaktas i fråga om familjepensioner inom ramen för arbetspensionssystemet. Det föreslås således att den som är gift med presidenten eller en f.d. president skall ha rätt till familjepension för efterlevande make efter presidentens död. Den efterlevande skall därmed enligt arbetspensionssystemets principer ha rätt till familjepension oberoende av sitt kön, om

personen i fråga är född före den 1 juli 1950 och äktenskapet, som skall ha varat minst fem år, har ingåtts innan presidenten fyllt 65 år, och den efterlevande inte har fyllt 50 år när äktenskapet ingåtts. Vidare skall rätten till familjepension för en efterlevande make som är född efter den 1 juli 1950 följa de vanliga principerna inom arbetspensionssystemet. Det föreslås att detta skall genomföras med en direkt hänvisning till de förutsättningar för erhållande av familjepension som anges i lagen om statens familjepensioner (774/1968).

Familjepensionen föreslås utgöra hälften av det belopp som vid tidpunkten i fråga utgör presidentens pension. Beloppet av full familjepension uppgår därmed till 167 400 mk om året eller 13 950 mk i månaden. Familjepensionen föreslås på samma sätt som presidentens egen pension vara befriad från inkomstskatt med stöd av 87 § *inkomstskattelagen* och den bör inte vara indexbunden.

Familjepensionen fördelas på samma sätt som inom arbetspensionssystemet mellan den efterlevande maken och eventuella barn som ännu inte fyllt 18 år. Också arbetspensionssystemets s.k. pensionsjämningsprinciper föreslås vara tillämpliga på efterlevandepensionen efter presidenten. Pensionsbeloppet blir därmed beroende även av den efterlevandes egen pension, och efterlevandepensionen till den av makarna som tjänat mest minskar på samma sätt som inom arbetspensionssystemet i övrigt. Också pensionsjämnningen skall genomföras genom en direkt hänvisning till lagen om statens familjepensioner som tas in i lagen om republikens presidents rätt till pension.

3. Propositionens verkningar

Genom den föreslagna ändringen blir den som är gift med presidenten och presidentens barn jämbördiga med andra medborgare när det gäller familjepensionen.

Om det blir aktuellt med utbetalning av pensionen, betalas den av anslagen under statens allmänna pensionsmoment. Enligt förslaget är pensionen bunden till presidentens pension och i dagens läge skulle familjepensionen uppgå till ca 167 000 mk.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag gemensamt vid republikens presidents

kansli, statsrådets kansli, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt statskontoret. Utöver de nämnda ministerierna har även justitieministeriet ombetts avge sitt utlåtande om utkastet till propositionen.

1999. Enligt förslaget skall de tillämpas även på dem som tidigare har innehaft uppdraget som republikens president samt deras makar.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

5. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari

1.

Lag

om ändring av 1 § lagen om republikens presidents rätt till pension

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 1 § lagen den 14 januari 1994 om republikens presidents rätt till pension (40/1994) ett nytt 2 mom. som följer:

1 §

Då republikens president avlidit har den efterlevande maken och barn under 18 år rätt till familjepension, som utgör hälften av presidentens pension enligt 1 mom. Om republikens president vid sin död ännu inte fick pension, utgör familjepensionen hälften av den pension enligt 1 mom. som intjänats före dödsdagen. I fråga om förutsättningarna för erhållande av familjepension, fördelningen av pensionen mellan den efterlevande

maken och barn under 18 år, pensionsjämkning, avbrott i familjepensionen och familjepensionens upphörande gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen om statens familjepensioner (774/1968).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Rätten till familjepension enligt denna lag omfattar också dem som tidigare har varit republikens president samt deras makar.

2.

Lag**om ändring av 87 § inkomstskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 87 § som följer:

87 §

Republikens presidents arvode

andra förmåner för handhavande av republikens presidents ämbetsuppdrag är inte skattepliktig inkomst.

Arvode, pension och familjepension samt därutöver av staten bekostade bostads- och

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Helsingfors den 16 oktober 1998

Republikens President**MARTTI AHTISAARI**Statsminister *Paavo Lipponen*

2.

Lag**om ändring av 87 § inkomstskattelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen av den 30 december 1992 (1535/1992) 87 § som följer:

Gällande lydelse

87 §

Republikens presidents arvode

Arvode, pension och därutöver av staten bekostade bostads- och andra förmåner för handhavande av republikens presidents ämbetsuppdrag är inte skattepliktig inkomst.

Föreslagen lydelse

87§

Republikens presidents arvode

Arvode, pension och familjepension samt därutöver av staten bekostade bostads- och andra förmåner för handhavande av republikens presidents ämbetsuppdrag är inte skattepliktig inkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
